

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ ΚΑΙ ΑΙ ΠΑΡ' ΑΥΤΩ
ΜΟΝΑΙ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ
ΚΑΙ ΜΑΜΑΝΤΟΣ

Θ. Κ. Μαργαρίτης
- Θεσσαλονίκη 1938
1938 π. 137-139

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ Μακροχώριον ¹⁾ κατέχει νῦν τὴν θέσιν τοῦ περιφήμου Βυζαντινοῦ προαστείου τοῦ καλουμένου ΕΒΔΟΜΟΝ, προαστειον ὄπερ, ὡς θὰ ἴδωμεν περαιτέρω, ἔσχε τὴν δόξαν νὰ ἴδῃ ἐν αὐτῷ δέκα αὐτοκράτορας ἀναγορευθέντας καὶ στεφθέντας.

1) Δὲν δυνάμεθα ἀκριβῶς νὰ εἰπώμεν ποτε τὸ προαστειον τοῦ Ἑβδόμου ἐκλήθη Μακροχώριον. Καὶ ὁ μὲν ἀρχαῖος διευθυντὴς τοῦ τότε Αὐτοκρατορικοῦ Μουσείου Dr Dethier, τὸ ὀνομάζει Νεὰν ἀποικίαν κακῶς ἢ ἀτελῶς ἐρμηνεύων συντρίμματα ἐνεπιγράφων πλίνθων προερχομένων ἐκ τοῦ Μακροχωρίου. Οἱ δὲ Σκαρλάτος Βυζάντιος (T. A. 321), Πασπάτης (Βυζαντινὰ ἀνάκτορα 17) καὶ Γεδεών τὸ ἀποκαλοῦν Ἀπάμειαν ἢ Ἀφαιμίαν ἐρειδόμενοι ἅπαντες εἰς τὸ κείμενον Νικήτα τοῦ Χωνιάτου (Migne T. 139, 688) «Εἶθε ὑπὸ πλακί Ρηγίου γενοίμεθα καὶ Ἀφαιμίαν θεασαίμεθα ὅπως προσείποιμεν τὴν ἱερὰν Κωνσταντινούπολιν». Καθ' ἡμᾶς ἡ εὐχὴ τοῦ Νικήτα ἐφαρμόζεται περισσότερον εἰς θέσιν πλησιεστέραν τοῦ Ρηγίου καὶ πλέον ἀπομακρομένην τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πιθανώτατα δὲ εἰς τὰ ὑψώματα τοῦ Μπουγιούκ-Χαλκαλῆ, πλησίον τοῦ Σαφρά-Κιοῖ ὅπου ὑπάρχουν ἐρείπια μεγάλου φρουρίου, ἀρκετὰ καλῶς διατηρούμενα (Σεράι-Χορμπασί—ἐρείπια ἀνακτόρου) βλ. Χάρτην Α) καὶ ὅθεν ὄρατὴ ἡ Κωνσταντινούπολις. Κατὰ τὸν Παχυμέρη, τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων κατεχόμενης οἱ περὶ τὸν Μιχαὴλ Παλαιολόγον κυριεύσαντες τὴν Σηλύβριαν ἐφθασαν μέχρι τῆς πόλεως ἐκπορθούντες τὰ πέριξ πλὴν τοῦ ἰσχυροῦ φρουρίου τῆς Ἀφαιμίας (Migne T. 143, 110).

» ἐπεὶ δὲ καὶ παρ' Ἰταλῶν ἢ Σηλύβρια κατείχeto πέμψας οἶρεϊ κατὰ κράτος
» καὶ τῶν Ρωμαίων ποιεῖται τὴν πόλιν ἀκονίτι, ἔτι τε προσεχώρου ἐγγύτερον οἱ ἡμέτεροι καὶ τὰ ἔξω τῆς πόλεως ἐν χερσὶν εἶχον πλὴν Ἀφαιμίας
» ἰσχυροῦ φρουρίου κατεχομένου τοῖς Ἰταλοῖς». Ἡ δὲ μεταξὺ τοῦ φρουρίου τούτου τῆς Χρυσῆς πύλης ἔκτασις, κατὰ τὸν χωρικῶν, οἵτινες ἐκαρποῦντο τὴν ἔξω τῆς πόλεως γῆν καὶ ὀνομάζοντο «Θεληματάριοι» διότι ἦσαν αὐστηρῶς οὐδέτεροι. Τοιοῦτοτρόπως δὲν ἠνωχλοῦντο ἀπὸ οὔτε τοὺς ἔξω τῆς πόλεως Βυζαντινοὺς οὔτε καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνδον Λατίνους διότι ἀμφότεροι εἶχον συμφέρον νὰ τοὺς περι-

“Ολοι ὁμοῦ; οἱ περὶ τὴν Βυζαντινὴν ἱστορίαν ἀσχολούμενοι ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος ἐποποθέτουν ἐσφαλμένως τὸ προάστιον τοῦ Ἐβδόμου εἰς τὸ Τεκφούρ Σεράϊ πλησίον τῶν Βλαχερνῶν καὶ ἀνεγνώριζον εἰς τὰ ἔρεπια τοῦ ἀνακτόρου Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου τὰ λείψανα τοῦ παλατίου καὶ τοῦ βήματος (Τριβουναλίου) τοῦ Ἐβδόμου.

Πρῶτος ὁ Gyllii ¹⁾ τὸ 1550 ἐξέφρασε τὴν ἰδέαν αὐτὴν ἣν διαδοχικῶς ἠσπάσθησαν πάντες οἱ μεταγενέστεροι βυζαντινολόγοι, ὁμογενεῖς τε καὶ ξένοι, ὡς ὁ Du Cange ²⁾, Banduri ³⁾, Πατριάρχης Κωνσταντίας ⁴⁾, Σκαρλάτος Βυζάντιος ⁵⁾ καὶ Πασπάτης μέχρι τοῦ 1891, ὅτε ὁ σοφὸς καὶ μελετηρὸς καθηγητὴς τοῦ Ῥοβεργεῖου Λυκείου ΑΙ. VAN Millingen ἀνέτρεψε τὴν θεωρίαν ταύτην καὶ δι’ ἀναντιρρήτων ἐπιχειρημάτων ἀπέδειξεν ὅτι τὸ Ἐβδομον κεῖται εἰς τὸ Μακροχώριον. Ἡ μελέτη αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἑλληνιστὶ ἐν τῷ παραρτήματι τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ⁶⁾ καὶ μετέπειτα Ἀγγλιστὶ εἰς ἰδιαιτέρον πόνημα ὅπου

ποιοῦνται. Ὁ κ. Γεδεὼν ἐν τῷ συγγράμματι του «Λίθοι καὶ κεράμια» λέγει ὅτι τὸ πρῶτον εὗρισκει τὸ ὄνομα Μακρῶν Χωρίων ἐν τῷ Ἀτταλειάτῃ ἐν ὑποτιπῶσει περὶ τοῦ πτωχοτροφείου τοῦ Πανοικτίμονος (Κ. Σάθα Τόμος Α. σελ. 19). Ὁ Μιχαὴλ Ἀτταλεῆ ἀτῆς ἰδρύσας τὸ πτωχοτροφεῖον καὶ μοναστήριον κατὰ Μάρτιον τοῦ 1077 λέγει ἐν τῇ περὶ αὐτῶν διατάξει του: «Ἔσται οὖν προσκεκρωμένα τῷ πτωχοτροφείῳ μου τὸ πρᾶτόν μου Σκολάκα σὺν τῷ Μακρῷ Χωρῷ κτλ.». Εἰς ἡμᾶς δμως φαίνεται λίαν ἀπίθανον ὅτι τὸ περίφημον προάστιον τοῦ Ἐβδόμου, ὅπερ καὶ μετὰ δύο αἰῶνας διετήρει ἀκμαῖον τὸ ὄνομά του νὰ περιῆλθε κατὰ τὸν ΙΑ’ αἰῶνα εἰς τοιαύτην ἀσημότητά καὶ ἀγάνειαν, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μέρος τῆς ἐπαύλεως Σκολάκα. Καὶ τελευταῖον ὁ αἰδέσιμος πατὴρ Thibaut λέγει ὅτι τὸ Μακροχώριον ἀναφέρεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀπὸ τὸν ΙΒ’ ἡδὴ αἰῶνα ὑπὸ τὸ ὄνομα «Χωρία Λόγγο» καὶ μᾶς παραπέμπει εἰς τὸ κείμενον τοῦ Ἰωάννου Κινιάμου Ἑλλ. Πατρολογία Τόμος 133 Βιβλ. Ε στήλη 539 ὃ καὶ παραθέτομεν ἐνταῦθα

«ὁ βασιλεὺς) ψυχαγωγίας ἕνεκα ἐπὶ τῶν ἐγγύς Βυζαντιῶν χωρίων ἐξῆλθε Λόγγοι ὄνομα τοῦτο».

Καθ’ ἡμᾶς τὸ συμπέρασμα τοῦ πατρὸς Thibaut πολὺ ἀπέχει τοῦ εὐτυχοῦς.

1) Gyllii Petri : Constantinopoleos Topographia Bataviae 1632 Lib. IV c. N.

2) Du Cange, Carol du Fresne : Descriptio urbis Constantinopolitani sub Imp. Christianis. Venetiae 1729. — De Hebdomo Constantinopolitano disquisitio topographia. Additamenta p. 12.

3) Banduri Anselmi, Imperium Orientale et antiquitatum Constantinopolitanarum Parisiis 1711.

4) Κωνσταντινιάς παλαιά τε καὶ νεωτέρα. Κωνσταντινούπολις 1814.

5) Σκαρλάτος Βυζάντιος. Κωνσταντινούπολις. Τόμ. Α’ 355.

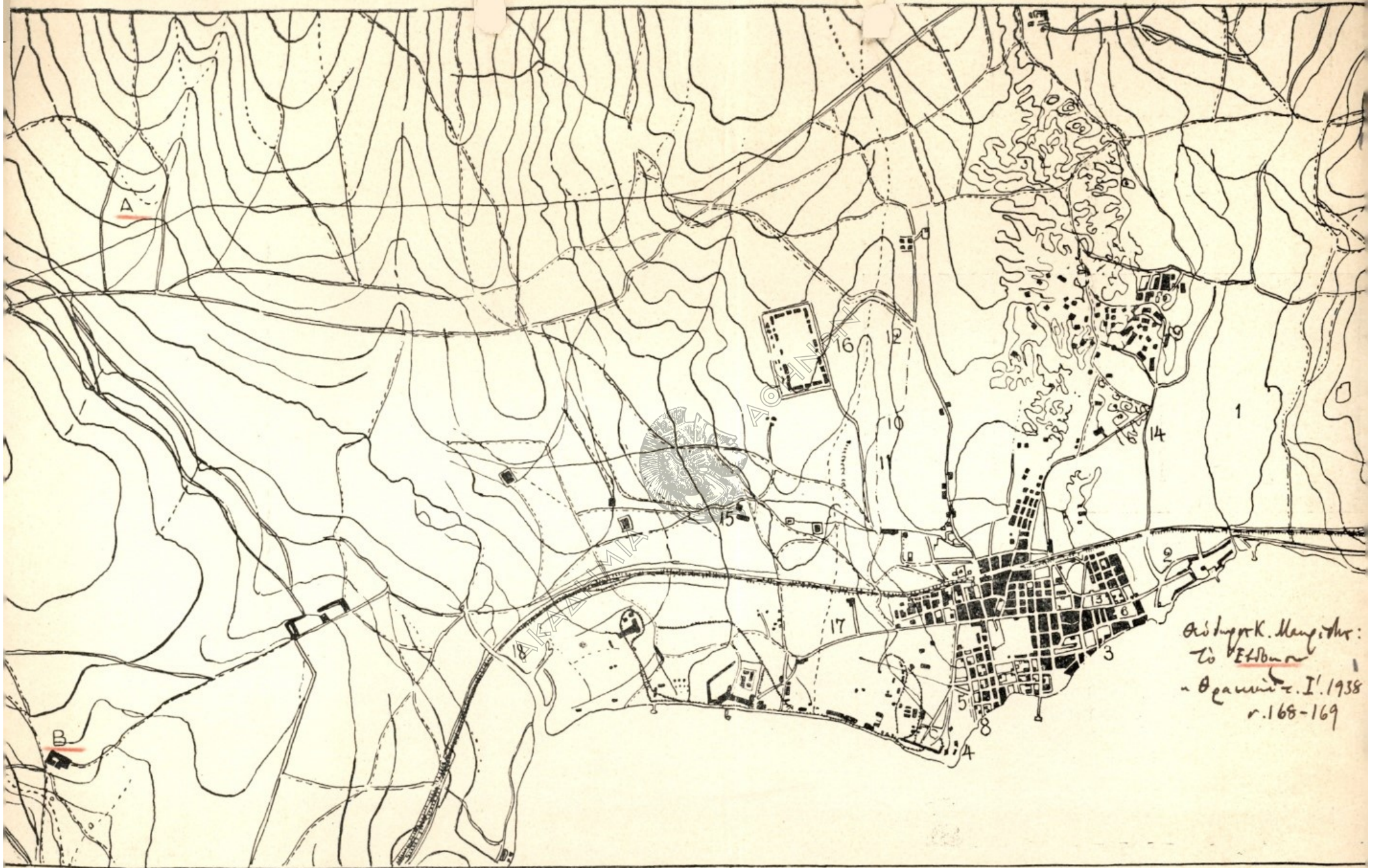
6) ΑΙ. van Millingen : Ἡ ἀληθὴς θέσις τοῦ Ἐβδόμου. Ὁ ἐν Κωνσταντινυπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος, Τόμ. ΚΒ’ 1890. Παράρτημα 1891 σελ. 33.

ὁ σοφὸς ἀνὴρ ἔχαρτογράφησε καὶ τὰ πλησιόχωρα τοπία, ἂν καὶ οἴχι τόσον ἐπιτυχῶς 1). Τὴν ἰδέαν ταύτην ἔσπευσε νὰ συμμερισθῆ καὶ ὁ σοφὸς ἐπίσης καὶ λίαν ἐμβριθῆς περὶ τὰς βυζαντινὰς μελέτας Dr. Mordtmann 2) ἐν τῷ σπουδαίῳ περὶ τῆς τοπογραφίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως συγγράμματι αὐτοῦ. Ἐκτοτε οὐδεὶς πλέον ἔθεσεν ἐν ἀμφιβόλῳ τὴν ἀκριβῆ τοποθεσίαν τοῦ Ἑβδόμου. Σοφὴν δὲ βιβλιογραφικὴν μονογραφίαν τοῦ Ἑβδόμου ἐδημοσίευσεν ἐπίσης τὸ 1920 ὁ ἀείμνηστος φίλος Αὐστριακὸς ἀρχαιολόγος Dr. Heinrich Glück, καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βιέννης. Ὁ Dr. Glück κατὰ τὸν γενικὸν πόλεμον ἐκτελῶν τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ θητείαν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπεσκέφθη δις τὸ Μακροχώριον καὶ τῇ ὑποδείξει ἡμῶν ἐμελέτησε τὰ διάφορα ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ ἐρείπια, ὡς καὶ ὁ ἴδιος εὐχαριστῶν τὸ ἀναφέρει εἰς τὸ σύγγραμμά του. Ἐξ αὐτοῦ δημοσιεύομεν εἰς τὴν σελ. 144 τὸν χρονολογικὸν πίνακα τῶν διαφορῶν ἱστορικῶν γεγονότων τοῦ Ἑβδόμου 3).

1) Al. van Millingen : Byzantine Constantinople. London 1898.

2) Mordtmann : Esquisse topographique de Constantinople. Lille 1892.

3) Dr. Heinrich Glück : Das Hebdomon von Konstantinopel. Wien 1920.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΜΑΚΡΟΧΩΡΙΟΥ

- 1 Κάμπος
- 2 Βήμα (Τριβουνάλιον)
- 3 Παλάτια Ίουκουνδιανών
- 4 Παλάτια Μαγναύρας
- 5 Υπόστεγος δεξαμενή

- 6 Κίων Θεοδοσίου
- 7 Κυκλόβιον
- 8 Καστέλλιον Θεοδοσιανών
- 9 *Αστεγος δεξαμενή Φιλ-Νταμι
- 10 Κυκλική άστεγος δεξαμενή

ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ

- 11 Κυκλική άστεγος δεξαμενή
- 12 Κυκλική άστεγος δεξαμενή
- 13 Έκκλησία άγ. Ίωάννου
- 14 Άγίασμα άγ. Παρασκευής
- 15 Ναός τών νηπίων (Σιαούς-Πασσά)

- 16 Κοιμητήριο στρογγύλον
- 17 Μονή άγ. Παντελεήμονος
- 18 Μονή άγ. Μάμαντος
- A. Φρούριον Άφαμείας
- B. Τά Γαλάτου (Γαλατάρια)